

УДК 377

Марушкевич А.А. °

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет психології, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки

УПРАВЛІНСЬКИЙ ДОСВІД І.ОГІЄНКА В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ АУТНОМІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розкриваються окремі грані управлінського досвіду Івана Огієнка в умовах університетської автономії, зокрема його причетність до створення вищого навчального закладу, підходи до зарахування студентів та підтримки студентського самоврядування, вдале кадрове, навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення ВНЗ, налагодження видавничої справи та діяльності підготовчого відділення, комплектування бібліотеки.

Ключові слова: Іван Огієнко, управлінський досвід, університетська автономія, кадрове забезпечення, навчально-методичне забезпечення, студентське самоврядування, видавнича справа

В статье раскрываются отдельные составные управленческого опыта Ивана Огиенко в условиях университетской автономии, в частности его участия в организации высшего учебного заведения, подходы к зачислению студентов и поддержке студенческого самоуправления, удачное кадровое, учебно-методическое и материально-техническое обеспечение высшего учебного заведения, регулирование издательского дела и функционирования подготовительного отделения, комплектация библиотеки,

Ключевые слова: Иван Огиенко, управленческий опыт, университетская автономия, кадровое обеспечение, учебно-методическое обеспечение, студенческое самоуправление, издательское дело

The article reveals some aspects of I. Ohienko's management experience under conditions of university autonomy, in particular his contribution in the creation of the higher educational institution, approaches to the admission of students and the support of student government, effective personnel, scientific-methodological and material providing of the higher educational institution, setting up of publishing and activity of preparatory department, completing of the library.

Keywords: I. Ohienko, management experience, university autonomy, personnel providing, scientific-methodological providing, student government, publishing

Актуальність. Проблема ефективного управління вищими навчальними закладами в умовах становлення національної системи освіти і виховання в Україні є актуальною і вимагає відповідних знань та практичного досвіду в цій сфері діяльності. На сьогодні серед освітян України широко дискутується питання щодо забезпечення університетської автономії.

Відповідно до зацікавленості громадян її змістом учені аналізують вітчизняний досвід та напрацювання інших країн з організації автономного управління ВНЗ. Значна роль у цьому процесі належить управлінцям у сфері вищої освіти.

Згідно Закону України «Про вищу освіту» (2014) автономія вищого навчального закладу трактується як його самостійність, незалежність і відповідальність у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів тощо [3]. Керівник вищого навчального закладу вирішує основні питання в межах даних йому повноважень з організації і забезпечення освітнього процесу.

Враховуючи те, що 1917–1920 роки позначені в історії педагогіки України як період, коли відбувались «...активні пошуки змісту, форм і методів будівництва нової вищої педагогічної освіти» [5,с.107], вважаємо за доцільне найперше розглянути управлінський досвід в умовах університетської автономії першого ректора Кам'янець-Подільського університету Івана Огієнка. Аналіз його досягнень дозволяє зробити ряд висновків, які допоможуть окремим нинішнім управлінцям усвідомити доцільність того чи іншого підходу у розв'язанні важливих проблем функціонування ВНЗ в умовах його автономії.

Мета даної публікації - розкриття досвіду Івана Огієнка-ректора ВНЗ в умовах університетської автономії для використання його в нинішній період реформування освіти в Україні. **Завдання** – акцентувати увагу управлінців у сфері вищої освіти на досвід Івана Огієнка з кадрового забезпечення ВНЗ, навчально-методичного супроводу освітнього процесу, налагодження студентського самоврядування, видавничої справи тощо.

Вивчаючи архіви, епістолярну спадщину, а також друковані праці Івана Огієнка усвідомлюємо, що для нього як ректора суттєве значення мала причетність до створення вищого навчального закладу в Кам'янці-Подільському. Він був одним з активних організаторів університету, основними цілями якого була підготовка учителів, агрономів, юристів та інших фахівців, формування їх свідомості, професійної відповідності та підготовка до активного громадського життя. Показником високих організаторських здібностей Івана Огієнка є факт, зазначений у праці його співробітниці: « ... що ціле життя університету з його розгалуженнями скупчувалося в тому просторому, але затишному, за смаком урядженому кабінетові пана ректора, де збиралася не тільки професорська рада й університетська комісія, але не раз і інші прості смертні громадяни: кабінет ректора був завжди відчинений і гостинний для всіх...» [10, с.328].

За свідченням його сучасниці Олімпіади Пащенко, «найширшою» [10, с.328] у вирішенні матеріальних питань, пов'язаних із відкриттям нового університету, була Кам'янець-Подільська міська Дума, до складу якої входили представники національних фракцій українців, поляків, євреїв та ін. Дума асигнувала на цю справу 1 млн. крб.; віддала в дарунок 50 десятин землі, 2 будинки 8-річної технічної школи, яка мала великі аудиторії, кабінети та майстерні. У ній було заплановано розмістити 4 факультети:

богословський, історико-філологічний, математичний та природничий.

Студентами Кам'янець-Подільського університету зараховувались слухачі інших університетів, випускники гімназій, середніх технічних закладів, семикласних реальних шкіл, учительських інститутів, духовних семінарій. Ті особи, які не відповідали умовам прийому до вищого навчального закладу, для одержання посвідчення могли записатися вільними слухачами і одночасно з навчанням у ньому оволодівати знаннями з дисциплін, які викладалися в університетській гімназії для дорослих чи на відповідних курсах.

У досліджених нами джерелах міститься інформація про молодь, яка навчалась у названому ВНЗ. Це були вихідці з Київщини, Степової та Слобідської України, Прибалтики, Росії та з інших держав. Їх бажання здобувати освіту саме у цьому університеті свідчить про популярність навчального закладу і демократичний підхід його керівництва до організації й проведення навчально-виховного процесу та вирішення інших актуальних студентських проблем[6].

На якість навчання студентів керованого Іваном Огієнком університету впливала особистісна позиція ректора щодо політичної і громадської активності студентської молоді. Він творчо залучав її до вирішення важливих проблем, сприяв підвищенню громадської активності. З цього приводу Олімпіада Пащенко, яка співпрацювала з ученим у ті роки, наголосила: «Студент Кам'янець-Подільського університету – це був особливий тип, доти не знаний ні в які часи, ні в якому краї. Кам'янецький студент був усім для Кам'янця: був не тільки учнем, а й громадським діячем освітніх установ, організацій політичних, гуртків наукових, економічних» [10, с.417]. Займаючись у вільний від навчання час політичною і громадською діяльністю, студенти університету примножували й поглиблювали свої наукові знання, організаторські навички та вміння. Разом з викладачами вони створювали гуртки для вивчення окремих навчальних дисциплін, дбали про їх інформаційне забезпечення.

Очолюваний Іваном Огієнком Кам'янець-Подільський університет у середині 1919 року нараховував 1401 студента. Із спогадів сучасників Івана Огієнка відомо, що найбільша кількість студентів навчалася на фізико-математичному (478)¹ та історико-філологічному (338) факультетах. Користувались популярністю факультети правничий (310), сільськогосподарський (235) та богословський (40). Переважна більшість студентської молоді готувалася до учительської праці в українських навчальних закладах. На час навчання важливим було питання про їх матеріальне забезпечення. Початком його вирішення стало прийняття та впровадження постанови про стипендії й субсидії студентам від кооперативних центрів із Києва «Дніпро – Союз», «Українбанк» [6].

Правильному підходу майбутніх студентів до вибору професії або факультету для навчання з метою отримання конкретного фаху сприяли гімназія для дорослих та курси українознавства, що діяли під керівництвом Івана Огієнка при вищому навчальному закладі.

¹ Цифрові позначки біля назв факультетів вказують на кількість студентів, які тут навчалися.

Вечірня гімназія була започаткована при університеті ректором та його однодумцями і забезпечувала можливість багатьом жителям Кам'янця-Подільського оволодіти необхідною сумою теоретичних знань, практичних навичок і вмінь. Навчання у ній тривало чотири роки. Для отримання атестату зрілості окремі учні вступали до старших класів і за рік-два здобували потрібні знання, навички та вміння.

Гімназія була бажаною для вирішення освітніх проблем не тільки молодого, а й зрілого населення міста Кам'янця-Подільського. У ній можна було поповнювати свої знання і не залишати при цьому основного місця роботи. Це приваблювало її слухачів, оскільки в тяжкий для України час вони могли не припиняти навчання.

Курси українознавства були розраховані на осіб, які не володіли українською мовою, але мали бажання її вивчити, щоб зробити можливим продовження процесу здобуття освіти в університеті.

Послугами цих курсів користувалися урядовці та представники різних професій. Їх відвідували адвокати, лікарі, судді – всі, хто займав посади в сфері різностороннього обслуговування населення міста. У такий спосіб вирішувалося проблема рівня освіченості керівників відповідних структур.

З досліджених нами джерел відомо, що студентське самоврядування забезпечувала рада факультетських старост, яка захищала інтереси молоді перед університетською владою – сенатом, а також професорською і господарчою радами. Вибори до студентських організацій відбувалися на основі Статуту університету. Перед ними обов'язково організовувалась передвиборча агітація з виступами в пресі. Для якісного сприйняття інформації виготовлялися плакати і гасла, читалися пропагандистські лекції, проводилися бесіди. Стосунки між професорами і студентами Кам'янець-Подільського університету були товариськими: при вирішенні політичних чи громадських питань на окремих засіданнях професори були слухачами, а студенти – доповідачами, або опонентами чи критиками. Це сприяло порозумінню між ними[6].

Оптимальним був підхід професора Івана Огієнка до добору й стимулювання роботи науково-педагогічних кадрів. Викладачами вищого навчального закладу було призначено чимало відомих фахівців, зокрема, професорів П.Бучинського, В.Петрова, В.Біднова, К.Широцьку, Л.Білецького, І.Гірняка, М.Чайківського, М.Столярова, В.Кучера, М.Драй-Хмару, І.Крип'якевича. Іван Огієнко призначив на посаду професорів і доцентів архієпископа Олексія (Дорідницю) та інших відомих українських діячів: В.Петрова, О.Столярова, Е.Пеленського, М.Плевако, М.Чайківського. Переваги при працевлаштуванні в керований Іваном Огієнком навчальний заклад мали особи, яких він знав давніше і до яких ставився з довірою. Зокрема, викладачами гімназії для дорослих при Кам'янець-Подільському університеті стали професор В.Біднов, доценти Л.Білецький, М.Чайківський, К.Копержинський, Л.Злотчанський, І.Майстренко. Він знав особисто кожного з них, враховував їх потреби та побажання щодо організації освітнього процесу в університеті[6].

Зважаючи на неординарність обставин, за яких довелося працювати, учений звертав увагу на володіння українською мовою тих, хто займався

викладацькою діяльністю у довіреному йому вищому навчальному закладі. На його думку, кожен педагог має бути патріотом своєї справи і країни, в якій живе, бездоганно дотримуватись рідномовних обов'язків і спонукати до цього своїх колег та вихованців. Вміло підібране оточення (заступники, радники, досвідчений викладацький склад) допомагало Іванові Огієнку оптимально вирішувати фінансові проблеми за умов нестабільної державної політики.

Відомо, що одним із основних факторів стимулювання діяльності кожної людини є заробітна платня. У Кам'янець-Подільському університеті її виплачували в гривнях з урахуванням займаної посади, наукового звання та професійного рівня працюючих. Щорічна сума грошей, які одержував ординарний професор, становила 60000 гривень, штатний доцент – 45000, штатний бібліотекар – 40500, бухгалтер – 22500 гривень [7]. Такі рівні оплати підтверджують намагання ректора стимулювати матеріально інтелектуальну працю всіх категорій працівників університету.

Вважаємо за необхідне наголосити, що основними принципами його діяльності у доборі та стимулюванні роботи кадрів були: гуманізм, виваженість, інформованість, впевненість. Вони сприяли успішному управлінню ВНЗ у найкритичніші історичні періоди життя українського народу.

За численними доводами очевидців у новоствореному університеті панувала доброзичливість, творча атмосфера, дух співробітництва. Помічник лікаря і скарбник Юрій Гудзій так згадує про головного організатора навчально-виховного процесу і громадського життя у вищому навчальному закладі Івана Огієнка: «...з самого початку до кінця своєю енергійною працею в університеті завжди давав приклад іншим. Він найраніше з'являвся до університету і чи не останній виходив із нього після праці» [2, с.294].

В університеті були запроваджені посади заслужених ординарних професорів, виконуючих обов'язки, екстраординарних професорів і виконуючих їхні обов'язки, приват-доцентів, старших та молодших асистентів.

Вирішенню різноманітних проблем дидактичного забезпечення процесів навчання та викладання в університеті, а також публікуванню результатів наукових досліджень учених сприяло створення при ВНЗ поліграфічної бази з метою видання підручників, навчальних, навчально-методичних і методичних посібників. У цьому аспекті допомогла діяльність ректора щодо налагодження стосунків з місцевими Кам'янець-Подільськими видавництвами «Дністер», «Час», «Правобережною філією Катеринославського виробничого товариства».

Відрегулювавши зв'язки з місцевими видавцями Іван Огієнко дбав про журнал «Наше життя», багатотомник «Записки Кам'янець-Подільського державного українського університету», заохочував науково-педагогічних працівників до опублікування наукових і науково-популярних статей, різноманітної інформації про життя студентів та викладачів.

Під його керівництвом продовжувала здійснюватися закупівля підручників, навчальних і навчально-методичних посібників та лабораторного майна, поступово зростав бюджет навчального закладу. У березні 1919 року професорська Рада Кам'янець-Подільського університету «...висилає за кордон приват-доцента Д. Дорошенка купити відповідну друкарню, на що

видає йому 300 000 карбованців [8,с.69]. З метою придбати необхідну літературу для університетської бібліотеки разом з Д.Дорошенком поїхав і приват-доцент М.Чайківський.

У той непростий для країни час Іван Огієнко вирішив створити університетську книгозбірню. З цього приводу він опублікував звернення до громадян та громадських об'єднань Галичини, в якому просив сприяти у комплектуванні бібліотеки Кам'янець-Подільського університету і висловив побажання щодо безкоштовної передачі всіма бажаними книг до неї.

До новоствореного Кам'янець-Подільського університету надходили дарунки у вигляді цінних навчальних і навчально-методичних посібників, наукових і культурних джерел. Наприклад, серед найцінніших дарунків закладу було Острозьке Євангеліє 1581 року від митрополита Київського Антонія (Храповицького), передане єпископом Дмитром.

Відомо, що «...до університету спроваджено випадково з великими зусиллями дві значні бібліотеки» [9, с.179]. Одна з них – із Могилева. Серед різноманітних видань знаходились книжки з маєтків, які залишилися без власників. Між різними цінними виданнями, що потрапили до бібліотеки, «...було багато старовинних польських книжок, літератури про українське національне питання, а також екземпляр старої французької енциклопедії Вольтерівських часів... Усе в дорогих оправах, все мало багатий вигляд» [9, с.173].

Із спогадів ученого відомо, що рідкісні збірки подарував професор П. Бучинський та протоєрей Є.Сіцинський. Власну бібліотеку з 5000 томів залишив університетові і він сам. Велика кількість видань надійшла з Кам'янець-Подільської Духовної семінарії. Є також свідчення про те, що «...в січні 1919 року бібліотека вже нараховувала 10 тис. томів, у жовтні – майже 20 тисяч (у тому числі 11169 – куплених, інші – прийняті як дар від приватних осіб, закладів, товариств, сільських громад, військових частин); у жовтні 1920 р. – 33253, в т.ч. 769, виданих ще в XVI–XVIII ст.» [4, с.6]. 8 липня 1920 року до нього з'явилися римо-католицький єпископ Подільський п. Маньковський та ксьондз п. Носалевський і подарували для Кам'янець-Подільського університету «...цінну збірку латинських стародруків та старинних портретів» [8, с.711–712].

Бібліотека для викладачів та студентів почала функціонувати 5-го жовтня 1918 року і за короткий термін перетворилася у велику книгозбірню, доля якої сьогодні привертає увагу не тільки дослідників-огієнкознавців, а й всіх, хто вивчає історію України, досліджує діяльність визначних постатей вітчизняної науки і культури.

У ній працювали відомі українські громадські, політичні й наукові діячі, такі як Степан Сірополко, Михайло Драй-Хмара, Микола Ясинський, Іван Крип'якевич, учитель Івана Огієнка з містечка Брусилова Іван Сливка і сам Іван Огієнко.

Режим функціонування та внутрішні правила новоствореної бібліотеки на той час були продуманим актом стимулювання роботи педагогів, оскільки їм надавались певні переваги у користуванні фондами.

Вважаємо за необхідне відмітити, що в роковини університету його бібліотека нараховувала близько 20-ти тисяч томів, майже половина з яких

була подарована. Над книжками були написи, які інформували про те, коли і ким вони подаровані. Користуватися літературою допомагала система каталогів: хронологічного, систематичного, алфавітного, які поповнювалися відповідно до надходжень.

Іван Огієнко як ректор багато уваги приділяв питанню вдосконалення рівня обслуговування викладацького складу та майбутніх учителів у бібліотеці. Як згадує другий помічник бібліотекаря Л.Биковський, сильна творча особистість ректора «витала як опікуючий дух над бібліотекою» [1, с.10].

Діяльність бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету стимулювала одержання студентами фундаментальної фахової освіти, забезпечувала базу для науково-дослідницької діяльності викладачів, задовольняла духовні потреби великої кількості освітян.

У той самий час у Кам'янець-Подільському університеті працювало наукове товариство, яке займалося виданням книжок, зокрема підручників та навчальних посібників. Саме воно посприяло появі таких праць як «Історія української мови» Івана Огієнка, «Огляд джерел до історії України» Н. Клепатського, «Що читати з історії України (коротка історіографія України)».

Дбайливе ставлення ректора до нерухомості та інших матеріальних резервів, які належать вищому навчальному закладу, постійне збільшення їх кількості посилювало його матеріально-технічну базу, формувало і розвивало господарські якості випускників навчального закладу, спонукало до ретельного осмислення ними питання про шляхи майнового, технічного та іншого оснащення освітнього процесу. Іван Огієнко зібрав правління Кам'янець-Подільського університету в складі проректора і п'яти деканів для прийняття рішення про те, «...як зберегти вартість запасових сум університету [8, с.634]. Він, як добрий господар, не міг допустити втрати матеріальних заощаджень у критичний для України період. Його тривога пояснюється тим, що гроші "сильно падали у ціні» [8, с.634]. Рішенням правління було купити кілька будинків під університетські корпуси. Це стало єдино правильним виходом із ситуації, що склалася.

Із спогадів сучасників Івана Огієнка стало відомо, що за 4 млн. крб. була куплена садиба у п. Осаулової на Високій вулиці і передана для потреб природничо-математичного та сільськогосподарського факультетів. Другий будинок придбали за 2,5 млн. крб. у п. Шпіцглуза. На наш погляд, цікавим є той факт, що акт про придбання цих будівель підписано повним складом правління вищого навчального закладу, а сама купівля оформлена «на ім'я університету» [8, с.634].

У Кам'янець-Подільському університеті діяло ряд комісій, які займалися перекладами релігійних книг українською мовою, створенням словників, виданням підручників та інших допоміжних навчальних і методичних посібників. Для роботи комісій виділялися значні кошти. Це сприяло прискореному виконанню поставлених видавничих і перекладацьких завдань. За короткий відрізок часу було перекладено українською мовою Дії Апостолів. Є.Тимченко у 1930 році закінчив розпочату комісією для складання історичного словника працю (він був головою комісії) і видав її під назвою «Історичний словник української мови».

В управлінській діяльності Івана Огієнка простежується поєднання авторитарного стилю керівництва з демократичним. Режим освітнього процесу у вищому навчальному закладі був жорстко контрольованим.

На демократичність управління університетом вказує наявність у ньому сенату, ради факультетських старост та професорської ради, а також вільний вхід до кабінету ректора для вирішення будь-яких проблем.

Висновки. Враховуючи проаналізований нами управлінський досвід Івана Огієнка в умовах університетської автономії можна орієнтуватись на впровадження новаторських ідей у систему прийому абітурієнтів з різних регіонів України, забезпечення їх необхідною науковою і навчально-методичною літературою, нетрадиційний підхід до зарахування до складу студентів університету.

Вагомою складовою його управлінського досвіду є підтримка зі сторони викладацького складу та особисто ректора поєднання навчання студентів з їх громадською діяльністю, репетиторською практикою, науково-дослідницькою працею.

Слідуючи Іванові Огієнку, оптимальне дотримання керівником навчального закладу принципів ефективного управління та вибір відповідних методів забезпечує належний розвиток, створює умови для дотримання підлеглими виконавчої дисципліни, знаходить підтримку колективу викладачів і студентів.

Особливе значення у керівництві вищим навчальним закладом мають контакти ректора з радою факультетських старост, професорською та господарчою радами, налагоджені доброзичливі стосунки між їх членами.

Дбайливе ставлення керівника навчального закладу до поновлення бібліотечних фондів, поповнення їх, створення необхідних умов для збереження та використання сприяло підвищенню якості навчання, виховання і науково-дослідницької роботи. В сучасних умовах функціонування ВНЗ забезпечення студентської молоді необхідною для набуття знань літературою є одним з найсуттєвіших завдань.

Оптимальній організації навчального процесу у ВНЗ сприяє не тільки наявна в ньому книгозбірня, а й добре налагоджена видавнича справа. Це уможливорює підвищення рівня навчально-методичного і методичного забезпечення учіння та викладання, вчасне оприлюднення результатів наукових досліджень.

В доборі кадрів Іван Огієнко керувався такими критеріями як: відданість Україні, високий рівень професійної майстерності, бажання працювати у структурі вищого навчального закладу, досвід роботи з людьми, намагання впроваджувати в життя українську національну політику.

Ці аспекти діяльності управлінця залишаються актуальними. Вони лише потребують оновленого змістового наповнення з врахуванням соціально-політичної та економічної ситуації в країні.

Список використаних джерел:

1. Биковський Л. Бібліотека Кам'янець-Подільського Державного українського університету / Л.Биковський. – Вінніпег, 1949. – 10 с.
2. Гудзій Ю. З життя Кам'янець-Подільського університету /Ю.Гудзій // Наша культура. – 1936. – № 4(13). – С. 291-294.

3. Закон України «Про вищу освіту» // Голос України. – 2014. – 6 серпня.
  4. Копилов А. Професор І.І.Огієнко – ректор Кам'янець-Подільського державного університету / А.Копилов // Тези доповідей науково-практичної конференції «Духовна і науково педагогічна діяльність І.І.Огієнка в контексті українського національного відродження». – Кам'янець-Подільський: Поділля. - 1992. – С. 3
  5. Ляхоцький В.Невідомі документи про життя Івана Огієнка (на матеріалах архіву Українського державного університету у Кам'янці-Подільському) / В. Ляхоцький // Студії з архівної справи та документознавства. – Київ, 1996. – Т. 1. – С. 107–114.
  6. Марушкевич А.А. Актуальні проблеми науково-педагогічної спадщини Івана Огієнка. Навчальний посібник з педагогіки / А.А. Марушкевич. – Полтава: Київ: АСМІ, 2005 – 312 с.
  7. Материалы о деятельности Президиума юбилейного Комитета по празднованию юбилея профессора Ивана Огиенко (протоколы заседаний, переписка, пригласительные билеты, списки организаций комитета и другие). ЦДІАЛ. Відділ рукописів, ф. № 3с/309, оп. 1, спр. 2714, арк. 9.
  8. Огієнко І. Моє життя: Автобіографічна хронологічна канва/ І.Огієнко // Наша культура. – 1935. – №. 7. – С. 634, 711- 712.
  9. Пащенко О. Заснування Кам'янець-Подільського державного університету // Наша культура / О.Пащенко. – 1936. – № 6 (15). – С. 173, 179, 328, 417, 672.
- Отримано до друку 11.11.2015

УДК 378

Москаленко А. М. °

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет психології, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розглянуто теоретичні основи формування культурологічної компетентності, розкрито сутність ключових понять дослідження: “компетентність”, “професійна компетентність”, “культурологічна компетентність”; виявлено особливості формування культурологічної складової професійної компетентності фахівців інженерного профілю, що сприяють формуванню готовності до оптимальної поведінки в різних професійних ситуаціях при виконанні повного спектру функціональних обов'язків інженера на робочому місці: